وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی
ژمارە 1908 **لە** 2015/4/28

پاڵپشت بە ئەحکامی ماددەی (23) لە یاسای کار ژمارە (71)ی ساڵی (1987) ئەم ڕێنماییەی خوارەوەمان دەرکرد:

ڕێنمایی ژمارە (2)ی ساڵی 2015

کارکردنی کرێکارانی بیانی لە هەرێمی کوردستان – عێراق

بەشی یەکەم

پێناسە و ڕێککارەکان

ماددەی یەکەم:

یەکەم : هەرێم : هەرێمی کوردستان _ عێراق.

دووەم : وەزارەت : وەزارەتی کارو کاروباری کۆمەڵایەتی لە هەرێم.

سێ یەم : وەزیر : وەزیری کار و کاروباری کۆمەڵایەتی لە هەرێم.

چوارەم : بیانی : هەرکەسێك کە هەڵگری ڕەگەزنامەی عێراقی نەبێت و ئارەزووی کارکردن بکات لە هەرێمی کوردستان - عێراق بە سیفەتی کرێکار لە کەرتی تایبەت یان تێکەڵاو یان هاریکاریی

پێنجەم :کار: هەر چالاکییەك بێت کە لەلایەن کەرتی تایبەت یان تێکەڵاو یان هاریکاریی ئەنجام بدرێت .

شەشەم : مۆڵەتی کار : بەڵگەنامەیەکی فەرمیە لەلایەن وەزارەتەوە دەردەچێت بەپێی نموونەیەك کە بۆ ئەم مەبەستە ئامادەکراوە و ماف دەداتە کرێکار بۆ کارکردن لە هەرێم .

حەفتەم : کۆمپانیای هێنانی کرێکار : هەر کۆمپانیایەکی تۆمارکراو بەشێوەیەکی فەرمی کە خاوەنەکەی کەسێکی عێراقیی دانیشتووی هەرێم بێت و ڕێپێدراو بێت لەلایەن وەزارەتەوە بە هێنانی کرێکاری بیانی لە دەرەوە بەپێی یاساکانی کارپێکراو .

هەشتەم : كۆمپانیا یان پرۆژەی كارپێكەری كرێكاری بیانی : هەر كۆمپانیایەكی تۆماركراو یان پرۆژەیەكی مۆڵەت پێدراو كە كرێكاری بیانی بەكار بهێنێت بەپێی یاسا و ڕێنماییەكانی كارپێكراو.

نۆیەم : مۆڵەتی كۆمپانیا بۆ هێنانی كرێكاری بیانی : بەڵگەنامەیەكی فەرمیە لەلایەن وەزارەتەوە دەردەكرێت بەپێی نموونەیەك كە بۆ ئەم مەبەستە ئامادەكراوە و ماف دەداتە كۆمپانیای هێنەر بۆ هێنانی كرێكاری بیانی .

دەیەم : كاری ناوماڵ : ئەو كارەی كە لەناو خێزاندا ئەنجام دەدرێت وەكو كارێكی سروشتی كە ئەندامانی خێزان خۆیان دەتوانن بیكەن وەكو كاری (خاوێن كردنەوە و چێشت لێنان و شوشتن و هی تر..) .

یازدەهەم : كرێكاری ناوماڵ : هەر كەسێك بەكرێ گیرابێ بۆ كاری ناوماڵ (كاركردن لەماڵ) لە چوارچێوەی گرێبەستی كاردا، ئەگەر هاتوو (پیاو بێ یان ژن).

دوازدەهەم : خاوەن ماڵ : هەر كەسێكی سروشتی كە كرێكارێك بەكاردێنێ لەماڵەكەی خۆی بەرامبەر بەكرێ .

ماددەی دووەم:

یەكەم : مۆڵەتی هێنانی كرێكار لەلایەن وەزیرەوە یان هەركەسێكی ڕێپێدراو لەلایەن وەزیرەوە ، دەدرێتە كۆمپانیایەكە دوای دەستەبەركردنی مەرجەكانی هاتوو لەو ڕێنماییە.

دووەم : ماوەی مۆڵەتی هێنانی كرێكار یەك ساڵە و دەكرێت نوێ بكرێتەوە لەسەر داوای خاوەنەكەی بەلایەنی كەم مانگێك پێش بەرواری كۆتایی هاتنی ماوەكەی .

سێیەم : ئەم برە پارانە لە كۆمپانیای هێنانی كرێكاری بیانی لە هەرێم وەردەگیرێن بەم شێوەیەی خوارەوە:

1- بڕی (1,000,000) یەك ملیۆن دینار وەردەگیرێت لە بڕی پێدانی مۆڵەتی هێنانی كرێكاری بیانی.

2- بڕی (500,000) پێنج سەد هەزار دینار وەردەگیرێت لە بڕی نوێ كردنەوەی مۆڵەتەكە بۆ ماوەی ساڵێك.

ماددەی سێیەم:

یەکەم: مۆڵەتی کارکردنی کرێکاری بیانی لەلایەن وەزیرەوە یان هەرکەسێکی ڕێپێدراو لەلایەن وەزیرەوە ، دەدرێتە کرێکاری بیانی بەپێی مەرجەکانی هاتوو لەو ڕێنماییە.

دووەم : ماوەی مۆڵەتی کار یەك ساڵە و بەپێی پێویستی نوێ دەکرێتەوە لەگەڵ ڕەچاوکردنی ئەو مەرجانەی لەو ڕێنماییەدا هاتوون و پێویستە کەسی بیانی لە ڕێگەی خاوەنکارەکەیەوە داوای نوێکردنەوەی مۆڵەتەکەی بکات بە لایەنی کەم مانگێك پێش بەرواری کۆتایی هاتنی ماوەکەی .

سێیەم: کرێکاری بیانی مافی ئەوەی نیە بچێتە سەر کار پێش بەدەست هێنانی مۆڵەتی کار کردن.

ماددەی چوارەم :

نابێت خاوەنکار لە کەرتی تایبەت و تێکەڵاو و هاریکاری , کار بە هیچ بیانییەك بکات ئەگەر مۆڵەتی کارکردنی بەدەست نەهێنابێت بەپێی ئەو مەرج و ڕێککارانەی لەو ڕێنماییەدا دیاری کراون.

ماددەی پێنجەم :

لەکاتی ڕەزامەندبوون لەسەر داواکاری هێنانی کرێکاری بیانی و نوێ کردنەوەی مۆلەتی کارکردن, پێویستە ڕەچاوی ئەمانەی خوارەوە بکرێت :

یەکەم : پێویستی هەرێمی کوردستان بە دەستی کاری کرێکاری بیانی لە ژێر ڕۆشنایی پێویستی بازاڕی کار و داواکاری وپێداویستیەکانی هەر پارێزگایەك ، ئەویش دوای دڵنیابوون لەم داواکاریانە لەرێگای بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار.

دووەم: پشتگیری کردنی فەرمانگەکان و لایەنە تایبەتمەند و پەیوەندیدارەکان , وە پێشکەش کردنی بەلگەنامەی پێویست بە لاری نەبوونی کارکردنی کەسی بیانی لەناو هەرێم .

ماددەی شەشەم :

یەکەم : پێویستە لەسەر ئەو کۆمپانیا و خاوەن پرۆژانەی کە کار بە کرێکاری بیانی دەکەن ، گرێبەست بکەن لەگەڵ کرێکاری بیانی کارپێکراو بەپێی یاساکانی کار و خانەنشینی و دەستەبەری کۆمەلأیەتی کرێکاران و ئەو ڕێنماییانەی لە وەزارەت دەرچووە.

دووەم: گرێبەستی کار بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار نوێ دەکرێتەوە و پێڕاگەیاندنی بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و دەستەبەری کۆمەلأیەتی .

سێیەم: نابێت کۆمپانیا هیچ بڕە پارەیەك وەربگرێت لە بەرامبەر نوێکردنەوەی گرێبەستی کار.

ماددەی حەوتەم :

هەر کەسێکی بیانی نیشتەجێی هەرێم بێت و کارتی نیشتەجێبوونی هەبێت کەمتر نەبێت لە شەش مانگ و بیەوێت لە هەرێم کار بکات پێویستە ئەم ڕێککارانەی خوارەوە بگرێتەبەر بۆ بەدەست هێنانی مۆڵەتی کارکردن :-

یەکەم : پێشکەشکردنی داواکارییەکی نووسراو بۆ بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار وەیان لەڕێی ئەو خاوەنکارەی کە دەیەوێت کاری پێبکات.

دووەم : پێشکەش کردنی بەڵگەنامەی یاسایی کە تیایدا هاتنە ژوورەوەی بۆ ناو هەرێم و نیشتەجێبوونی بە شێوەیەکی یاسایی چەسپێندرا بێت.

سێیەم : پێویستە داواکارییەکە گشت ئەو زانیارییانە لەخۆوە بگرێت کە پەیوەندیدارن بە لێهاتوویی کرێکار و پاڵپشت بێت بە بڕوانامە و بەڵگەنامەی پێویست کە ناو و ڕەگەزنامە و بەڵگەنامەی بێ تاوانی و جۆری کار و ماوەی کارکردن و ناوی خاوەنکارەکەی و ناونیشانی تەواوی تیابێت .

چوارەم : کۆمپانیا یان خاوەنکار هەڵدەستێ بە پێشکەش کردنی دەستەبەری دادی بۆ کرێکارە بیانییەکە و بەرپرسیار دەبێت لێی تا ئەو کاتەی گرێبەستی کارەکەی تەواوبێت .

ماددەی هەشتەم :

کۆمپانیای مۆڵەت پێدراو بۆ هێنانی کرێکاری بیانی، پێویستە بڕی (50000$) پەنجا هەزار دۆلاری ئەمریکی وەك دەستەبەری بانکی لە بانکە حکوومیەکان دابنێت بەم شێوەیەی خوارەوە:

(20000$) بیست هەزار دۆلاری ئەمریکی بەشێوەی نەختی و بڕی (30000$) سی هەزار دۆلاری ئەمریکی وەك نامەی دەستەبەری (خطاب ضمان) لە ژێر ژمێرێکی تایبەتی بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار، ئەم بڕە پارەیە خەرج دەکرێت لەلایەن لیژنەیەکی پێکهێنراو بە سەرۆکایەتی بەڕێوەبەری کار و ئەندامێتی هەر یەك لە بەڕێوەبەرایەتی نشینگە و یەکێتی سەندیکاکانی کرێکاران، ئەمەش لەکاتی پابەند نەبوونی کۆمپانیا بە یاسا و ڕێنماییەکانی دەرچوو و لەکاتی پێویستدا. وە لەکاتی خەرج کردنی هەر بڕە پارەیەك لە مایەی ئاماژەپێکراو ، پێویستە لەسەر کۆمپانیا قەرەبووی ئەو بڕە بکاتەوە بۆ ژمارەی ژمێریەکە لەماوەی (15) پازدە ڕۆژدا.

ماددەی نۆیەم :

پێویستە لەسەر کۆمپانیاکانی هێنانی کرێکاری بیانی و خاوەن پرۆژەکانی وەبەرهێنان و هوتێل وچێشتخانە پێنج ئەستێرەکان و بەرەو سەرەوە کە ئارەزوو دەکەن کار بە کرێکاری بیانی بکەن، ڕەچاوی ئەم ڕێککارانەی خوارەوە بکەن:

یەکەم :

أ- داواکارییەکی نووسراو پێشکەشی بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار بکەن لە پارێزگاکان لەگەڵ لیستێکی هاوپێچ کە زانیاری تەواوی لەخۆ گرتبێت لەبارەی کرێکارە بیانیانەکان و لێهاتووییان کە دەیانەوێت بیانهێننە ناو هەرێم .

ب- هەستان بە ڕاگەیاندن بۆ دوو جار لە ماوەی (15) ڕۆژدا لە ڕاگەیاندنی بینراو و خوێندراو سەبارەت بە پێویستییان بە کرێکار و لەگەڵ دیاری کردنی جۆر و شوێنی پرۆژەکە وجۆری کار و بڕی کرێ و ژمارەی کرێکار و پسپۆری و لێهاتوویی داواکراو.

ج- پێشکەش کردنی دانەیەك لە کۆپی گرێبەستی کار لە نێوان لایەنە پەیوەندیدارەکان .

د- لە سەر خاوەن پرۆژەکانی وەبەرهێنان ئەوانەی کار بە کرێکاری بیانی دەکەن بڕێك پارە کە لەنێوان ($500) پێنج سەد دۆلار تا($1000) هەزار دۆلار دابنێن بۆ هەرکرێکارێك بەپێی خەرجی ولاتەکەی وەکو بارمتە لە بانکە حکومییەکان بۆ دەستەبەرکردنی مافی کرێکاری بیانی و گەڕاندنەوەی بۆ ولاتی خۆی دوای کۆتایی هاتنی ماوەی گرێبەستەکەی یان نوێکردنەوەکەی. وە کۆی بڕی دانراو لە ($25000) بیست و پێنج هەزار دۆلار زیاتر نەبێت.

هـ- نابێت کۆمپانیای هێنانی کرێکار, کرێکارانی بیانی بەکار بهێنێت بۆ کاری ڕۆژانە و بازرگانیان پێوە بکات.

و- نابێت خاوەن پرۆژەی وەبەرهێنان هیچ کرێکارێك بداتە هەر کۆمپانیایەك یان پرۆژەیەکی تر بەرامبەر بڕێك پارە یان هەر جۆرە قازانجێك.

دووەم : کۆمپانیا مۆڵەت پێدراوەکان و خاوەن پرۆژەکانی وەبەرهێنان ، بەرپرسن و دەستەبەرن لە کرێکارانی هێنراو لەکاتی هاتنە ژوورەوەیان بۆناوخاکی هەرێم تا ئەو کاتەی بە شێوەیەکی یەکجارەکی دەڕۆن .

سێیەم : ئەگەر لە گرێبەستی کار بۆ بیانی بە ڕوونی ئاماژەی پێنەکرا بێت، پێویستە لەسەر کۆمپانیا یان خاوەنکار پلیتێکی گەشتکردن لەسەر ئەرکی خۆی بداتە بیانیەکە بۆ ئەو ولاتەی کە لێی

هێنراوە ئەگەر لەکارەکەی نە پچڕا بێت پێش کۆتایی هاتنی ماوەی گرێبەستەکەی بەهەر هۆیەکی نایاسایی.

چوارەم : لەکاتی مردنی کرێکاری بیانی، پێویستە لەسەر کۆمپانیا یان ئەوماڵەی کە کار بە کرێکارە بیانیەکە دەکات:

أ- پێڕاگەیاندنی کۆمپانیای هێنەر و بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار و نزیکترین بنکەی پۆلیس لە ماوەیەك کە زیاتر نەبێت لە (24) کاتژمێر.

ب- لەسەر کۆمپانیای هێنەر و خاوەن پڕۆژە وەبەرهێنەرەکان پێویستە هەستن بە مامەلەکانی دەرکردنی بەڵگەنامەی کۆچکردن بۆ کرێکاری مردووە و هەروەها هەڵبستن بە ئامادەکاری بۆ گواستنەوەی تەرمەکەی بۆ وولاتەکەی یان شوێنی نیشتەجێی بە پێی ڕێوڕەسمی ئاینی خۆی بە مەرجێك پێچەوانە نەبێت لەگەڵ ئەوەی کە لە هەرێم کاری پێدەکرێت . و ئەگەر کۆمپانیا بە ئەرکی گواستنەوەی تەرمەکە هەڵنەستا، پێویستە لەسەر بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتیەکانی نشینگە و سەندیکای کرێکاران ئەو کارە ئەنجام بدەن لەسەر بارمتەی (تأمینات) دانراوی کۆمپانیا لە بانکە حکومییەکان.

ماددەی دەیەم :

پێویستە لەسەر کرێکاری بیانی پابەند بێت بەمانەی خوارەوە:

یەکەم : وازهێنان لەکار لەکاتی کۆتایی هاتنی ماوەی مۆڵەتەکەی ئەگەر نوێ نەکرایەوە.

دووەم : مۆڵەتەکەی ڕادەستی خاوەنکارەکەی بکات لەکاتی کۆتایی هاتنی گرێبەستەکە یان لەبەر هەر هۆیەکی دیکەی یاسایی بۆ ئەوەی بگەرێندرێتەوە بۆ بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار.

ماددەی یازدەهەم:

پێویستە لەسەر کۆمپانیا و پرۆژەکانی کارپێکەری کرێکاری بیانی پابەندبن بەمانەی خوارەوە:

یەکەم : تۆمارێکی هەبێت کە زانیاری پێویستی دەربارەی کرێکارانی بیانی لەخۆوە گرتبێت.

دووەم : دانانی کرێکارانی خوماڵی وەك یاریدەدەری کرێکارانی بیانی, ئەوانەی کرێکاری تەکنیکین لە پرۆژەکان کە لێهاتووییەکانیان گونجاو بێت لەگەڵ لێهاتوویی کرێکارە بیانییەکان بۆ مەشق پێکردنیان لەسەر ئەو کارانە لە ماوەی کارکردنەکەیاندا .

سێیەم :

أ- لەکاتی گۆڕینی شوێنی کارکردنی کرێکاری بیانی پێویستە ڕەزامەندی فەرمی بەدەست بێنیٚ لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار و نشینگە لەگەڵ دیاری کردنی هۆی گۆڕینی شوێنەکە بەپێی مەرجەکانی یاسایی و ئەو ڕێنماییانەی کە لەم بارەیەوە دەرچوون.

ب- ئاگادار کردنەوەی بەڕێوەبەرایەتیەکانی کار لە کاتی وازهێنانی کرێکاری بیانی لەکارەکەی یان لەکاتی کۆتایی هاتنی ڕاژەکەی یان کۆتایی هاتنی ماوەی مۆڵەتەکەی یان بەجیٚ هێشتنی هەرێم ، بۆیە دەبێت مۆڵەتی کارکردنەکە بگەڕێنێتەوە بۆ لایەنەکانی سەرەوە بۆ ئەوەی بەڵگەنامەی پچڕانی پەیوەندی پیٚ بدرێت بەپێی یاسا.

ماددەی دوازدەهەم :

وەزیری کار، یان ئەو کەسەی کە ڕێپێدراوە لە لایەن وەزیرەوە بۆی هەیە :

یەکەم: وەستاندنی کارکردن بە (مۆڵەتی هێنانی کرێکاری بیانی)ی کۆمپانیاکان بۆ ماوەی (6) شەش مانگ لە کاتی پابەند نەبوونی کۆمپانیا بە یاسا و ڕێنماییە کارپێکراوەکان دوای ئاگادار کردنەوە بۆ یەك جار.

دووەم : سەندنەوەی (مۆڵەتی هێنانی کرێکارانی بیانی) لە کۆمپانیا دوای بەجێهێنانی بڕگەی سەرەوە لەکاتی سەرپێچی کردن یاسا و ڕێنماییەکانی دەرچوو ، و بەڕێوەبەرایەتی تۆماری کۆمپانیاکان ڕابگەیەنرێت کە هیچ ئەستۆپاکیەك بۆ ئەو کۆمپانیایە نەکرێت کە مۆڵەتەکەی لیٚ وەرگیراوە و بەرپرسیارەتی ئەو کرێکارانەی کە هێناویەتی لەئەستۆی دەمێنێت تا تەواوکردنی سەرجەم پابەندیەکانی کە لەسەریەتی ، وەیان ڕێکەوتنێك لەگەڵ کۆمپانیایەکی هێنەری کرێکاری تری مۆڵەت پێدراو بکات کە هەموو کرێکارە هێنراوەکان وئەو بەرپرسیاریەتییەی کەلەسەریەتی بگرێتە ئەستۆی خۆی .

سێیەم : سەندنەوەی مۆڵەتی پێدراو بۆ هێنانی کرێکارانی بیانی ئەگەر کۆمپانیا هەڵنەستیٚ بە هێنانی کرێکارانی بیانی لەماوەی (1) یەك ساڵ لە بەرواری دەرچوونی مۆڵەتەکە.

چوارەم : ئەو کۆمپانیایەی مولەتی هێنانی کرێکاری بیانی لێسەنراوەتەوە بەهۆی سەرپێچیکردنی یاسا وپەیرەو ورێنماییەکان ، مافی پێشکەشکردنی داواکاری بۆمولەتێکی نویٚ تری نیە ، تەنها دوای پێپەربوونی (1) یەك ساڵ لەو بەروارەی سەندنەوە مولەتەکە.

ماددەی سێزدەهەم:

مۆڵەتی کۆمپانیا بۆ هێنانی کرێکاری بیانی هەڵدەوەشێتەوە لەکاتی داواکردنی لەلایەن کۆمپانیاوە پاش پابەند بوونی تەواوی کۆمپانیا بە یاسا و ڕێنماییە کارپێکراوەکان و ئەستۆپاکی ، وەیان کۆمپانیایەکی تری مۆڵەت پێدراو بەڵێن بدات بە لە ئەستۆ گرتنی هەموو ئەو کرێکارانەی کە لە ئەستۆی کۆمپانیا مولەت هەڵوەشێنراوەکە دابوو بە ڕێککەوتنی لەگەڵی دا, وە لایەنی دووەم سەرجەم پابەندی و بەرپرسیارەتیەکان لەئەستۆ دەگرێت کە پەیوەندەی بەکۆمپانیا هەڵوەشێنراوەکەیە.

ماددەی چواردەهەم :

یەکەم : مۆڵەتی کارکردن هەڵدەوەشێتەوە لە هەر کاتێکدا بێت لەم بارانەی خوارەوە:

أ- ئەگەر دەرکەوت زانیاری و بەڵگەنامەکان لەسەر داواکردنی مۆڵەتی کار نادروست بوون.

ب- ئەگەر بوونی کرێکاری بیانی ببێتە هۆی زیان گەیاندن بە بەرژەوەندی گشتی.

ج- ئەگەر خاوەنکار بەشێوەیەکی نایاسایی کۆتایی بە گرێبەستی کرێکارێکی خۆماڵی هێنا و کرێکارێکی بیانی لە شوێنی دانا, وە کرێکاری یەکەم هەمان لێهاتوویی و مەرجەکانی کارکردنی هەبێت کە کرێکاری دووەم هەیەتی.

دووەم : هەڵوەشاندنی مۆڵەت ڕێگرنیە لە ڕەوانەکردنی کرێکاری بیانی یان خاوەنکار بۆ دادگاکان ئەگەر سەلمێنرا کە هەڵساون بە یەکێك لەوسەرپێچیانەی کە لە خاڵەکانی بڕگەی یەکەمی سەرەوەدا هاتووە.

بەشی دووەم:

بەندە تایبەتەکان بە کرێکارانی بواری خزمەتگوزاریی ناو ماڵان

ماددەی پازدەهەم: پابەندبوونی کرێکاری ناو ماڵ :

یەکەم : پابەند دەبێت بە ئەنجامدانی ئەو کارانەی کە خاوەن ماڵ داوایان دەکات کە گونجاون لەگەڵ سروشتی کارەکەی و هەروەها دژی بنچینە یاساییەکان و دابونەریتی گشتی نین.

دووەم : پاراستنی تایبەتمەندییەکانی ئەو ماڵەی کە کاری تێدا دەکات , و پارێزگاری کردنی کەل وپەل و نهێنییەکانی ناو ماڵەکە تەنانەت ئەگەر لەوێش نەما .

سێیەم : پابەند بوون بە جێنەهێشتنی ماڵەکە لە کاتەکانی کارکردندا بە بێ مۆڵەتی خاوەن ماڵ .

چوارەم : بۆی نیە دوای کاتژمێر (10)ی شەو لە شوێنە گشتییەکان وپارك و مۆڵ بێت ئەگەر یەکێك لە ئەندامانی خێزانەکەی لەگەڵدا نەبوو، بە هەر هۆیەك بێت.

پێنجەم : ئەگەر کرێکارەکە لە ماڵەکە رای کرد بێ ئەوەی خاوەن ماڵ هۆکاری ئەو راکردنە بێت ، ئەوا گشت بەرپرسیارێتییە یاساییەکانی دەرەنجامی ئەو کارە دەکەونە ئەستۆی خۆی لەگەڵ تێچووەکانی گەڕانەوەی بۆ وڵاتەکە.

ماددەی شازدەهەم: بەرپرسیارێتییەکانی خاوەن ماڵ:

یەکەم : خاوەن ماڵ پابەند دەبێت بە ئەنجامدانی ئەو رێککارانە بەرامبەر بە کرێکاری ناوماڵ لەو بارانەی خوارەوەدا:

أ- پابەندبوون بە پێدانی کرێی مانگانەی کرێکارەکە بە پێی ئەو گرێبەستەی لەگەڵیدا.

ب-هەستان بەگەیاندنی بۆ نزیکترین نەخۆشخانە لە کاتی رووداوی پێکان لەکاتی کارکردن وەیان بە هۆیەوە بۆ چارەسەرکردنی وە پێڕاگەیاندنی رووداوەکە بە (بەڕێوەبەرایەتی کار و کۆمپانیای هێنەر و نزیکترین بنکەی پۆلیس) .

ج- لە شوێنی جێنشینی بەردەوام یان کاتیی خۆی و خێزانەکەی کاری پێ دەکات و هیچ کەسێکیش بۆی نیە فەرمانی کارکردنی پێبدات جگە لە خاوەن ماڵ و ئەندامانی خێزانەکە.

د- پێدانی مافەکانی لە پشووی هەفتانە و پشووە فەرمییەکان و مۆڵەتی ساڵانەی.

هـ- بە رێزەوە مامەڵەی لەگەڵ بکرێت و گشت پێداویستیە گونجاوەکانی کارکردن و مەرجەکانی بۆی دابین بکات و دابین کردنی گشت پێداویستیەکانی خودی کرێکارەکەش لە خۆراك و پۆشاك و خواردنەوە و تەرخانکردنی ژوورێکی تایبەتی گونجاو بۆی کە هۆکارەکانی حەوانەوە و نووستنی تێدا بێت.

و- مانگانە دوو جار، خەرجی هۆکاری پەیوەندیکردنی کرێکارەکە بە خێزانەکەی دابین بکات بە شێوەیەك کە هەر جارێك لە (20) خولەك کەمتر نەبێت، و کرێکارەکە بۆی هەیە لە سەر ئەستۆی خەرجی خۆی پەیوەندیی زیاتریش بکات.

دووەم : لەسەر خاوەن ماڵ ، لایەنە پەیوەندیدارەکان ئاگادار بکاتەوە (بەڕێوەبەرایەتی کار و کۆمپانیای هێنەر و بەڕێوەبەرایەتی نشینگە) لە کاتی راکردنی کرێکار یان ونبوونی ، لە ماوەیەك کە زیاتر نەبێت لە (24) کاتژمێر لەو کاتەی کە بە رووداوەکە دەزانێت.

ماددەی حەڤدەم: پابەندییەکانی کۆمپانیای هێنانی کرێکاری خزمەتگوزاریی ناوماڵان:

یەکەم : کۆمپانیای هێنەر هەڵدەستێت بە ناردنی نووسراوێکی فەرمی بۆ بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار لە پارێزگاکان ، تێیدا داوای پێدانی ڕەزامەندی دەکات لەسەر هێنانی کرێکارانی خزمەتگوزاری ناومالاَن ، ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە لەگەڵدا هاوپێچ دەکات:

أ- وێنەیەك لە داواکاری خاوەن ماڵ کە پێشکەشی کۆمپانیای کردووە، ئەگەر زیاتر لە یەك داواکاری هەبوون ئەوا دەیانکاتە یەك لیست.

ب-وێنەیەك لە گرێبەستی هێنانی کرێکاری بیانی کە لە نێوان خاوەن ماڵ و کۆمپانیاکە ، لەگەڵ گشت پێداویستیە فەرمییەکانی کە ئاماژە پێکراوە لە (ماددەی پێنجەم/ بڕگەی دووەم) و (ماددەی حەوتەم / بڕگەی چوارەم) ی سەرەوە.

ج- وێنەیەك لە سیڤی(c.v) کرێکاری ناوماڵەکە کە تێیدا گشت زانیاری و لێهاتووییەکانی روون کرابنەوە.

گشت ئەو بەڵگەنامانەی سەرەوە لە سەر (CD) یەك دادەنرێن لەگەڵ مامەڵەکە هاوپێچ دەکرێن.

دووەم : لە کاتی گەیشتنی کرێکاری بیانی بۆ ناو هەرێم، پێویستە کۆمپانیای هێنەر ئەمانەی خوارەوە ئەنجام بدات :

أ- دابین کردنی جێ و شوێنی گونجاو بۆ کرێکارەکە.

ب- ئەنجامدانی پشکنینە پزیشکییە پێویستەکان بۆ کرێکارەکە لە یەکێك لە نەخۆشخانەکانی هەرێم کە باوەڕپێکراو بێت لە لایەن وەزارەتی تەندروستییەوە. وە ئەگەر دەرکەوت کە نەخۆشییەکی درمی هەیە یاخود بوونی نیشانەکانی دووگیانی لە ئافرەتە کرێکارەکە ، ئەوا پێویستە کۆمپانیاکە لە ماوەی (24) کاتژمێردا بیگەڕێنێتەوە ئەو وولاَتەکەی کە لێی هێنراوە.

ج- سەردانی کردنی فەرمانگە پەیوەندیدارەکان بۆ تەواوکردنی مامەڵەکانی کرێکارەکە لە ماوەیەك کە لە (15) رۆژ تێنەپەڕێت، لە رۆژی گەیشتنی .

د- رادەستکردنی کرێکارەکە بۆ خاوەن ماڵ لە ماوەیەك کە زیاتر نەبێت لە (3) رۆژ دوای گەیشتنی بۆ هەرێم دوای دڵنیابوون لە بێوەیی و ئەنجامدانی پشکنینە پزیشکییە پێویستەکان ، و ناکرێ بە هیچ شێوەیەك لای خۆی بیهێڵێتەوە وەیان رادەستی کەسێکی دیکەی بکات.

سێیەم : پێویستە لەسەر کۆمپانیای هێنەر گشت زانیاری و ئامارەکان لە بارەی کرێکارە هێنراوەکانی بداتە بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار لە پارێزگاکان و بەدواداچوونی بەردەوامیان بۆ بکات .

بەشی سێیەم:
ئەحکامە گشتییەکان

ماددەی هەژدەهەم :

پێویستە پێش یەك (1) مانگ لەکۆتاییهاتنی گرێبەستەکە، بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار ئاگادار بکرێنەوە، ئەگەر بیەوێت گرێبەستەکە نوێبکاتەوە یان نوێ نەکاتەوە.

ماددەی نۆزدەهەم:

ماوەی گرێبەست دوو ساڵ دەبێت و ساڵانە نوێ دەکرێتەوە و بۆ ماوەی سێ ساڵی دیکە و بە پێی پێویست، و نوێکردنەوەکەش بەم شێوەیە دەبێت:

یەکەم : لە کاتی ڕەزامەندبوونی هەردوو لایەن (خاوەن ماڵ و کرێکار) لەسەر نوێکردنەوە، لەسەر کرێکارەکە داواکارییەك پێشکەش بکات سەبارەت بە رازیبوونی لەسەر نوێکردنەوەکە، و کۆمپانیای هێنەریش داواکاریی نوێکردنەوەکە پێشکەشی بەڕێوەبەرایەتییەکانی کار دەکات لە پارێزگاکان.

دووەم: لە کاتی رازیبوونی هەردوو لایەنی سەرەوە لەسەر نوێکردنەوەکە ، کۆمپانیای هێنەر بۆی نییە ئەو نوێکردنەوەیە رەت بکاتەوە.

سێ یەم: لە کاتی پێویستی زۆر ، بەرێوەبەری گشتی کار و دەستەبەری کۆمەڵایەتی دەسەلاتی نوێکردنەوەی گرێبەستەکە بۆماوەی یەك ساڵی تری هەیە وەکو دواترین ماوە.

ماددەی بیستەهەم :

نابێت کرێکار بهێندرێت و کاری پێ بکرێت تەمەنی لە (18) ساڵ کەمتر بێت .

ماددەی بیست و یەکەم:

ماوەی تاقی کردنەوەی کرێکار بەپێی یاسا (90) نۆهەت ڕۆژە.

ماددەی بیست و دووەم:

لەکاتی گواستنەوەی شوێنی کۆمپانیا بۆ شوێنێکی تر پێویستە ئاگاداری بەرێوەبەرایەتی کار بکرێت.

ماددەی بیست و سێ یەم: دابڕانی

لەکاتی رازی نەبوونی کرێکارەکە لە بەردەوام بوون بە کارکردن لە لای خاوەن ئەو ماڵەی کە بەکرێی گرتووە بە بێ بوونی هۆکارێکی رەوا و پێش تەواوبوونی گرێبەستەکەی ئەم رێ و شوێنانەی خوارەوە لەبەرامبەری دەگیرێتەبەر:

یەکەم : هەڵوەشاندنەوەی گرێبەستەکەی و ناردنەوەی بۆ ئەو وڵاتەی کە لێی هاتووە.

دووەم : قەدەغەکردنی هاتنی بۆ ناو هەرێم جارێکی تر لە لایەن هەر کۆمپانیایەك بێت.

ماددەی بیست و چوارەم:

لەکاتی رەزامەند نەبوونی کرێکارەکە بە نوێ کردنەوەی گرێبەستی کۆتایی هاتووە لەگەڵ خاوەن ئەو ماڵەی کە بەکاری هێناوە بە بێ بوونی هۆکارێکی رەوا، مافی کارکردنی نیە لەلایەن هیچ خاوەن ماڵێکی تر.

ماددەی بیست و پێنجەم:

بە پێی ئەحکامی ماددەی (24/ دووەم)ی لە یاسای کاری کارپێکراو هەر لایەنێك سەرپێچی ماددەی (23) ی هەمان یاسا و ئەم رێنماییانە بکات سزا دەدرێت .

ماددەی بیست و شەشەم:

ئەمانەی خوارەوە لە ئەحکامی ئەم رێنماییانە بەدەر دەبن و نایانگرێتەوە:

یەکەم : کرێکارانی دام و دەزگا نێودەولەتیەکان و نێردراوە دیبلۆماتکارەکان و قونسولخانە بیانیەکانی رێپێدراو لە هەرێم.

دووەم : ئەو بیانیانەی یاسا و رێکەوتنامە و پەیماننامە نێودەولەتیەکان کە حکومەت لایەنێکە تیایدا رێگە پێدراون بە ئەنجامدانی کارەکانیان لە هەرێم .

سێیەم : ئەو بیانیانەی لە لای حکومەت کار دەکەن.

ماددەی بیست و حەوتەم:

رێنماییەکانی ژمارە (3) ی ساڵی (2013) هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی بیست و هەشتەم:

ئەم رێنماییە لەبەرواری بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی (وەقایعی کوردستان) جێبەجێ دەکرێت.

محمد قادر محمد
وەزیری کار و کاروباری کۆمەڵایەتی

دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە
ژمارە : 691 **لە** 2015/4/28

بەپێی حوکمەکانی ماددەی (10)ی لە یاسای دەستەی پاراستن و چاککردن ژینگە ژمارە (3)ی ساڵی 2010 و بڕگەکانی 1و2و3و5 لە ماددەی (31) و ماددەی (33) و ماددەی (45)ی لە یاسای پاراستن و چاککردنی ژینگە لە هەرێمی کوردستانی عیراق ژمارە (8)ی ساڵی 2008 ئەم ڕێنماییانەی خوارەوەمان دەرکرد :

ڕێنمایی ژمارە (1 **)ی ساڵی** 2015

ڕێنمایی تایبەت بە ڕاوکردن و پاراستنی ئاژەڵی کێوی و باڵندەکان

بەشی یەکەم